

Spjutstorps kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Kerstin Börjesson 2018-10-25

Omslagsbild: Flygbild över Spjutstorp, Lunds stift 2015.

Spjutstorps kyrka

Brösarp-Tranås församling, Vemmenhögs, Ljunits, Herrestads, Färs och Österlens kontrakt, Lunds stift, Spjutstorps socken, Fastighet Spjutstorp 72:1, Tomelilla kommun, Skåne län och landskap

Beskrivning och historik

Kyrkomiljö

Spjutstorp ligger i ett öppet och kuperat odlingslandskap i Skånes sydöstra del. Efterleden -torp i ortnamnet Spjutstorp är en namntyp som togs i bruk under vikingatid. Vid denna tid kan en fast bebyggelse i form av en större gård eller en grupp gårdar ha etablerats på platsen. Kring år 1700 bestod byn av 13 gårdar som låg samlade i en klungby med kyrkan längst i söder. En bäck rann längs byns västra och södra utkant. Just där bäcken kröker av mot öster låg en vattenmølla och på andra sidan bäcken låg kyrkan omgärdad av en stengårdsgård. I jämförelse med andra kyrkbyar i trakten var byn relativt liten vid denna tid. Byns ringa storlek kan förklaras med att den låg nära två andra byar, Appeltorp och Hedeberga. Under 1800-talet växte byn kraftig men genom skiftet tvingades de flesta gårdarna att flytta ut från bytomten. År 1901 drogs järnvägslinjen Tomelilla och Brösarp fram till Spjutstorp. Järnvägsstationen placerades norr om byn och en ny bebyggelse etablerades kring stationen medan den gamla delen av byn förblev relativt oförändrad. Byns södra delar har ännu en ålderdomlig prägel av gårdar och gat-

hus intill kyrkan som ännu ligger i byns södra utkant. Alldeles norr om kyrkan ligger byns gamla skola uppförd 1858. Skolan fungerar numera som församlingshem.

Den medeltida kyrkan i Spjutstorp byggdes sannolikt någon gång under 1100-talet eller tidigt 1200-tal. En del källor anger att en kyrka i Spjutstorp byggdes redan 1060. Äldre ombyggnadsritningar av den medeltida kyrkan visar att den vid 1800-talets början bestod av ett långhus med smalare kor och en absid samt ett brett västtorn med relativt låg höjd. Under 1800-talet revs den medeltida kyrkan för att ge plats åt en ny. Enligt uppgift ska den nya kyrkan ha byggts runt den gamla som revs när den nya kyrkan stod färdig.

Kyrkobyggnad

Spjutstorps nuvarande kyrka började byggas 1868 och invigdes 1869. Kyrkan byggdes efter ritningar av Edvard von Rothstein som också ritade den snarlika kyrkan i Tryde uppförd några år tidigare. De nya kyrkorna i Tryde och Spjutstorp bekostades av Johan Peter Hintze på Kåseholms säteri som innehade patronatsrätten över båda kyrkor. Spjutstorps kyrka byggdes av tegel och kalksten och tornet av gråsten och tegel. Taken täcktes till en början av svart, tjärstruken papp lagd på trekantsläkt. Tornet utformades till en början med traditionellt sadeltak. Under 1870-talet började man diskutera möjligheten att bygga på tornet med en hög spira. Ritningar till en ny spira upprättades 1879. Den nya spiran fick liksom kyrkans övriga delar yttertak av papp. Under åren som följde verkar kyrkan ha vanskötts tills myndigheterna år 1911 ålade kyrkans patronus att reparera kyrkan. Kyrkan genomgick därefter en välbehövlig utvändig renovering. Endast några år senare kunde dock konstateras att renoveringen var bristfälligt utförd och nya reparationsarbeten fick utföras på tak, fasader och utvändiga trappor. Kyrkans byggnads- och renoveringshistorik är dåligt utredd. Enligt äldre fotografier kompletterades koret vid 1900-talets början med en kopia av Thorvaldsens kristusfigur och över valvöppningen till sakristian målades ett textband. En enkel orgel fanns också i kyrkan. Denna stod på en liten läktare vid korets norra sida. Kring 1928 köptes en ny fjäderorgel och en orgelläktare till denna byggdes i kyrkorummets västra del. Någon gång under 1920-talet erhöll tornet också nytt tak av plåt vilket målades i ärggrön färg. Övriga yttertak täcktes om med grönmålad plåt några år senare. Först 1959 genomfördes en större inre renovering av kyrkan efter arbetshandlingar framtagna av arkitekt Torsten Leon-Nilson. Kyrkans inredning målades om i en ljusare färgsättning, möjligen i grått och blått. Yttertaken i målade plåt låg kvar på långhuset och sakristian tills 1981 då ett nytt tak av aluminiumplåt lades efter en stormskada. Under 1982 gjordes en ny inre renovering under ledning av Barup & Edström arkitektkontor i Simrishamn. Inredningen

Kyrkan sedd från sydost.

liksom väggar och innertak målades om i nuvarande färgsättning. Sakristians tak och väggar målades i en berlinerblå kulör och ett förgyllt kors sattes upp i öster. Senaste mer omfattande utvändiga renovering gjordes 1995 under ledning av arkitekt Hans Ponnert. Bland annat åtgärdades rötskador på tornspirans stomme och torntaket målades om i rött.

Exteriör

Kyrkan består av ett smalt och högt västtorn med kvadratisk planform samt ett brett och långt långhus med en absidformad tillbyggnad i öster. En särskild byggnadsdel för koret saknas då kyrkan har formen av en salkyrka där koret är inrett i långhusets östra del. Absiddelen utgör sakristia. Kyrkan har en enkel och tidstyvisk exteriör. Fasaderna är spritputsade och vitmålade med slätputsade listverk samt fönster och dörrumfattningar. Runt hela kyrkan löper en något utskjutande, putsad och svartmålad sockel. Murarna på kyrkans alla delar avslutas av ett listverk av flera utkragande murskift. På flera ställen i kyrkans fasader intill murkrönen finns runda ventilöppningar till kyrkans vindsutrymmen.

Kyrkans fönster har ett enhetligt utförande av stora rundbågiga muröppningar murade med flera språng och stora smäckra gjutjärnsbågar med spröjsning i rektangulära rutor. Solbänkarna är av svartmålat gjutjärn.

Till tornets andra våningsplan finns ett litet rundfönster i väster med stjärnformat spröjsad gjutjärnsbåge. Klockvåningen har dubbla ljudöppningar i varje väderstreck. De smala ljudöppningarna har rundbågig form och omfattas av en större stickbågig muromfattning. Ljudluckorna är paneltäckta och brunmålade. Ett litet rundfönster med krysspröjs finns också till vinden i långhusets östra gavel.

Kyrkan har tre ingångar; huvudentrén i väster, en sidoingång från långhuset norra sida och prästingång till sakristian i öster. Västportalen består av en rundbågig muröppning med omfattning murad i två språng och en rakt avslutad pardörr samt ett halvcirkelformat överljusfönster. Överljusfönstret är av gjutjärn och har ekerformad spröjsning. Norra ingången är inpassad under det mittersta av långhusets fönster. Porten består av en rakt avslutad pardörr och når ungefär halvvägs upp i fönsterradens höjd. Östra porten tar också upp den runda fönsterformen i en rund blinding över dörren. Mitt i blindingen finns ett svartmålat klöverbladskors i relief mot den slätputsade och vitmålade bakgrunden. Östra ytterdörren är likt övriga dörrar en pardörr men har stickbågig form. Samtliga ytterdörrar har en utvändig brunmålad paneltäckning med lite olika utformning. Dörrbeslagen såsom trycken är sannolikt från kyrkans byggnadsperiod. Höga trappor leder upp till portarna i väster och i öster medan den norra porten är tillgängliganpassad till kyrkans golvnivå.

Långhuset täcks av sadeltak och absiden av ett kägelformat tak. Tornets yttertak har en kvadratisk grundplan med ett nedre firsidigt takfall som övergår i en åttkantig. Samtliga takfall är belagda med galvad järnplåt lagd i skivtäckning med enkelfalsning. På långhuset ligger skivorna med förskjuten tvärfals och absidtakets ståndfalsar bildar uppåt sammanstrålande linjer. Plättaken är målade i röd kulör liksom takavvattningen i form av hängrännor och stuprör. I långhusets östra gavelspets och överst på tornspiran sitter krönskors.

Interiör

Huvudentré till kyrkan är genom västportalen som leder in till en liten entréhall i tornets bottenvåning. Entréhallen är inredd som kapputrymme med några bänkar och kapphängare. Golvet är lagt med tre stora gravhällar av kalksten och tegel kring yttersidorna. Gravhällarna är hårt slitna och svårtydda. Väggarna är putsade och vitmålade. Taket består av ett vitkalkat bjälklag och trägolvtill tornets andra våning. En smal och brant trätrappa längs norra muren leder upp till de övre våningarna. I öster leder en stor stickbågig pardörr in till kyrkorummet. Pardörren är målade i två beige färgnyanser liksom torntrappan och ytterdörrens insida. Över ingångsdörren till långhuset sitter en stentavla av kalksten med en huggen och förgylld inskrift med Carl den XV:s monogram och texten: *Byggt 189 af J. P. Hintze Gudh till ära.*

Kyrkorummet består av en stor och luftig salkyrka där koret upptar dess östra del. Kyrksalen är indelad i tre skepp genom två rader höga träpelare som bär upp längsgående bjälkar mellan ett högre tunnvalvt tak och lägre, plana tak vid sidorna. Väggar, valv och innertak är putsade och vitmålade. Tunnvalvet är ett väv-

Kyrkorummet sett mot altaret i öster.

klätt brädvalv. Pelarna och bjälken som bär upp taket är målade i en gråbrun nyans. Pelarna har en enkel fyrkantshuggen form som genom fasade hörn bildar åttasidiga pelarskaft. Upptill och nedtill har pelarna en bredare, fyrkantig form som bildar bas och kapital. Längst i väster finns en orgelläktare vars östra sida bärs upp av pelare målade i samma färg som pelarna till sidoskeppen. Pelarna till orgelläktaren står på socklar av granit och har profilerade kapital och fotlist. Läktarens undersida är klädd med träpanel indelad i kassetter genom profilerade brädor. Läktarens barriär mot kyrkorummet består av ett beigemålat ramverk med profilerad överliggare och panel med röda fyllningar inramade av vita lister. Längs långhusets västra vägg leder två speglande trätrappor upp till läktaren från mittgången. Trapporna och dess räcke är målade i beigea nyanser. Räcket är uppbyggt på liknande sätt som läktarbarriären i form av en träpanel med spegelfyllningar. Under trapporna till läktaren finns ett par mindre inbyggnader med en beige brädpanel. Inbyggnaderna utgör förråd och elcentral.

Bänkinredningen består av öppna bänkar med enkel form målade i beige nyans liksom brädgolvet i bänkkvarteren. Bänkarna nås både från gångar vid ytterdörna och från en gång i mitten. Golvet i mitt- och sidogångarna består av mönsterlagt rött storstenstegel liksom tegelgolvet i koret. Längst i väster, under läktaren har några rader bänkar tagits bort och golvet ersatts med rödmålad betong. Tegelgolvet är troligtvis ursprungligt medan mycket av kyrkans färgsättning i övrigt har förändrats. Äldre färgskikt visar att väggarna har varit målade i en mörk-

Kyrkorummet sett mot läktaren i väster.

grå färg möjligen i kvadrar vilket var vanligt kring 1800-talets andra hälft. Orgelläktarens undersida har tidigare varit målad i mustig brun marmorering.

Även korets inredning går i beige och rött. Altarringen utgör ett svagt rundat räcke framför altaret med ingångsöppningar från sidorna. Altargolvet ligger ett steg över korgolvet och är av brädor belagt med en gul heltäckningsmatta. Brädgolvet fortsätter in i sakristian. I korets norra del står kyrkans medeltida dopfont av sten placerad medan predikstolen står framför södra bänkkvarteret. Predikstolen är målad i grått och beige med förgyllda och rödmålade speglar. En trappuppgång leder upp till predikstolen från korgolvet. På väggarna mot öster hänger nummertavlor från kyrkans byggnadsår samt intill dopfonten hänger en vävad från 1980-talet med motivet "Livsträdet". I koret finns också ett par vävda mattor från 1983. Mellan koret i salkyrkan och sakristian i kyrkans absiddel finns en vidstickbågig valvöppning. Över valvöppningen, på östra långhusväggen, finns ett målat textband i rödrosa med brun text: *Ära vare Gud i höjden*. Valvöppningen till sakristian är nedtill tillstängd genom en skärmvägg eller ett "skrank" av trä och endast sakristians övre väggpartier är synliga från kyrksalen. Skranket har en dekor i form av en rundbågig blindarkad i mörkare beige nyans med förgyllda kapitäl. Överst finns en fris av beigemålade romber mot ett rött fält och ett profilerat listverk upptill. Blinddörrar i skranket, på ömse sidor om altaret, leder in till sakristian. Centrerat framför skranket står altaret med altartavlan, en oljemålning inom förgylld ram med gråmålad sockel.

Sakristians väggar och innertak är målade i en himmelsblå färgton. Mot öster sitter ett stort förgyllt latinskt kors uppsatt på väggen vilket är synligt från kyrkorummet. Inredningen i sakristian består av ett par äldre golvskåp och ett enkelt prästaltare i trä ställt mot baksidan av korskranket. Skrankets baksida är vitmålat. I öster leder en dörr ut till kyrkogården. Mellan sakristians trögolv och dörröppningens lägre tegelgolv finns ett gråmålat träräcke.

Kyrkans vindsutrymmen och tornets övre våningar nås via trappan i entréhallen till kyrkan. Andra och tredje våningarna är oinredda utrymmen med enkla trätrappor upp till ovanför liggande våning. Golven i tornets övre våningsplan är av brädor och väggarna putsade och kalkavfärgade. I tredje våningsplan leder en liten öppning in till vinden över långhuset. Klockvåningen är belägen i fjärde våningen och upptas helt av klockstolen av furu för kyrkans två ringklockor.

Inredning och inventarier

Altare

Kyrkans altare tillkom sannolikt när kyrkan byggdes på 1800-talet. Altaret är av trä och uppbyggt i en ramverkskonstruktion med spegelfyllningar samt målat i beige kulör. Altarskivan är även den i trä och beigemålad.

Altaruppsats

Altaruppsatsen har profilerad, gråmålad bas som bär upp altartavlan föreställande Kristi uppståndelse i förgylld ram. Tavlan som stått i den gamla kyrkan tillskrivs hovmålaren Per Hörberg och dateras till omkring år 1790.

Altarring

Altarringen är halvcirkelformad och är uppbyggd av ett räcke av gråmålade balusterdockor med enkelt profilerad överliggare och ett tygklätt knäfall. Knäfallet är stoppat och har överdrag av rött linnetyg. Altarringen bör vara från kyrkans byggnadsår.

Predikstol

Predikstolen är från 1790 och ska enligt äldre uppgifter ha hämtats till den medeltida kyrkan från Göteborg. Predikstolskorgen består av en åttkantig korg av trä med lodräta sidor uppbyggda av rektangulära spegelfyllningar i ett ramverk mellan smala kolonetter. Upptill och i nederkant finns ett kraftigt listverk och korgens under sida har en konisk åttkantig form uppbytt av en åttkantig pelare. Korgen är målad i grått, rött och guld. En trätrappa med gråmålat, täckt räcke leder upp till predikstolen från öster.

Dopfunter

Kyrkans dopfunter är medeltida och huggen i sandsten. Dopfunten har en ovanlig form och anses vara huggen under 1200-talet. Cuppan är smal och har en uppåt vidgande strutform med en huggen palmettbård upptill. Skaftet är smalt och cylinderformat medan foten består av en fyrkantig fotplatta och en fotring med hörnflikor. På funten finns färgspår i blå-grå marmorering och guldbrons. Ett dopfat av mässing med motiv av Kristi dop hör till dopfunten. Dopfatet dateras till 1600-talet slut eller tidigt 1700-tal.

Bänkinredning

Kyrkan har en öppen bänkinredning utförd med gavlar mot både sidogång och mittgång. Gavlarna har en enkel svängd profil och släta sidor utan dekor. är svagt skålformade och har dynor i vinrött tyg. Ryggsidorna är utformade som ryggbräddor med bokstöd på baksidan. Bänkskärmarna längst fram i bänkkvarteren är utförda med stora spegelfyllningar. Bänkarna är målade i två nyanser av beige.

Orgel

Orgeln byggdes 1956 av tysk orgelbyggare, möjligen Emil Hammer. Orgeln stod först i Ullstorps kyrka men flyttades till Spjutstorp 1968. Orgeln har ett gediget orgelhus av ek med öppningsbara dörrar till piporna på framsidan och gallerverk i trä på sidorna. Spelbordet är inbyggt i fasaden.

Klockor

Två klockor finns i klocktornet. Storklockan dateras genom inskrift till 1438 och lilla klockan är från 1801. Båda klockorna är gjutna av malm.

Övrigt

I kyrkorummet hänger flera ljuskronor i mässing samt ett par mer ovanliga ljuskronor i keramik. De senare har åtta armar där armarna utgörs av små människohuvuden med hattar. I varje hatt finns plats för ett stearinljus. Datering saknas.

I koret står en likbår i trä från 1792. En vävnad i koret, "Livsträdet", tillverkades 1981 av textilkonstnärinnan Inga Mitendorf, Förslöv.

Vid ingången till kyrkorummet, under läktaren står en äldre fattigbössa av järnbeslaget trä med årtal 1438 målat i vit färg. Dateringen kan betecknas som relativt osäker och kanske en hopblandning med klockan som har detta årtal.

Kyrkogård

Kyrkan i Spjutstorp ligger på en medeltida kyrkogård som ligger på en höjdplatå med kraftig sluttning i väster, söder och öster. Öster om höjdplatån ligger den nya kyrkogårdsdelen som tillkom genom utvidgning på 1910-talet.

Kyrkans ringklocka är från 1438. Till höger: Entréhallen i tornets bottenvåning.

Kyrkogården omges av en stenmur av gråsten, som är putsad och delvis kalkvitad samt avtäckt av stora kalkstenshällar. Innanför muren ligger marken högt, bitvis i nivå med murens avtäckning och stora delar av muren har därför karaktär av stödmur. Två ingångar finns från norr med dubbla smidesgrindar och kraftiga, murade och putsade grindstolpar med kalkstensavtäckning. Enligt äldre källor omgavs kyrkogården av en stenmur redan på 1700-talet. På gamla kyrkogården närmast kyrkan ligger gravplatserna i rader från norr till söder. Endast huvudgångarna fram till och runt kyrkan är grusade och delar är tillgängliggjorda med betongsten. Flertalet gravstenar står i gräs utan gravplatsmarkering och växtligheten är sparsam. Framför allt väster om kyrkan finns flera stora barrträd och en stor buxbom. Många gravstenar har plockats bort och ligger på västra och sydvästra mursträckningen. De stående gravvårdarna är en blandning av höga och miljöskapande vårdar från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal och mer sentida, låga gravvårdar av mer modern karaktär. Några få stående kalkstenshällar finns också bevarade. I kyrkogårdens sydöstra hörn finns en askgravlund med ett par upphöjda rundlar, murade av betongsten, för namnplattor och smyckning.

Öster om gamla kyrkogården finns en slänt med en trappa ned till nya kyrkogården. På nya kyrkogården har fler grusgravplatser bevarats med gravplatsmarkering av stenramar. Mot östra kanten växer en hel del barrväxter som bildar en gräns mot det öppna landskapet. Båda kyrkogårdsdelarna, utom mot norra begränsningsmuren, kantas av höga träd av lind, lönn och ek.

Byggnader på kyrkogården

Kring 1937 uppfördes ett bårhus utanför kyrkogårdens nordvästra gräns. Bårhuset ligger i suterräng med källarvåning i väster. Bårhusets dagermur är av tegel på en grund av betong. Byggnaden är slätputsad och kalkavfärgad med tak av enkupigt, rött tegel och vindskivor av plåt. På östra sidan finns en större inkörsport till byggnadens övre våning. Över porten sitter ett stort, svartmålat latinskt kors. Två fönster finns på norra sidan till övre markplan och i väster finns en mindre port och ett fönster till källarplan. Ytterdörrarna är paneltäckta och brunmålade och fönstren, som har stickbågig form är av svartmålat gjutjärn med spröjs och råglas. Invändigt har bårhuset golv av betong och putsade, målade innerväggar samt tak av brunmålad lockpanel. Bårhuset fungerar numera som redskapsbod.

Karaktärisering

Kyrkan ligger i en välbevarat bymiljö med äldre karaktär av gårdar och gatehus. Även om kyrkan är från 1800-talet är den byggd på samma plats som en medeltida och kyrkogården har snart en 1000-årig tradition. Kyrkans placering valdes säkerligen med omsorg och än idag utgör kyrkan ett markant inslag i landskapet där den ligger på en höjdplatå gränsande till det öppna beteslandskapet. Den äldsta kyrkogårdens utsträckning är relativt tydlig då den senare delen ligger lägre belägen i öster. Gravvårdarna på kyrkogården representerar många generationer av Spjutstorps sockenbor. Alldeles intill kyrkan ligger byskolan, vilket visar på den nära relation som fanns tidigare mellan skolan och kyrkan.

Spjutstorps nuvarande kyrka är tillsammans med Tryde och Södervidinge exempel på arkitekt Edvard von Rothsteins arbete i Skåne. Samtliga kyrkor uppfördes ungefär samtidigt. Rothstein var verksam vid överintendentsämbetet som ofta lade sista handen på ny- och ombyggnadsritningar för kyrkor vid denna tid. Kyrkorna i Tryde och Spjutstorp kan därmed fungera som typexempel på hur man från överintendenten ansåg att den ideala sockenkyrkan skulle utformas kring 1800-talet mitt. Flera kyrkor i Skåne är uppförda enligt samma enkla mönster som salkyrkor med högt kvadratisk torn och absid för sakristia i öster. Formen på spiran går också igen i flera kyrkor kring denna tid. Gemensamt för många av tidens kyrkobyggnader är de stora fönsteröppningarna, monumentala dörröppningar och de höga, smala tornen och spirorna. Absiden byggdes för att inrymma sakristia. Flertalet kyrkan utformades som salkyrkor, där koret har sin plats i långhusets östra del. Det treskeppiga kyrkorummet är däremot mindre vanligt. Antalet bänkplatser var ett viktigt argument för att riva de gamla kyrkorna och bygga nytt. Idag framstår kyrkorna som överdimensionerade och de har också visat sig vara kostsamma att underhålla på grund av sin storlek. I Spjutstorp förefaller underhållet ha varit minimalt redan från början och få stora förändringar

har skett. Delvis kan det förklaras av ett ointresse hos kyrkans patronus men sannolikt hade församlingen en knaper ekonomi även sedan patronatsrätten avskaffats. Yttertaken lades med papp vilket var vanligt för nybyggda kyrkor vid denna tid. Ofta kompletterades kyrkan senare med ett mer beständigt takmaterial vilket i Spjutstorp skedde först in på 1900-talet då yttertaken målades i en röd kulör.

Även invändigt präglas kyrkan av rena linjer och en monumental enkelhet. Inredningen har enkla former och färgskikten går i ljusa färger med några effektfulla accentfärger såsom rött och guld. Ursprungligen bör hela inredningen ha varit mörkt betsad eller ekådrad vilket är typiskt för 1800-talets andra hälft. Inredningen i form av predikstol, altarprydnad med mera gjordes ofta enkla utan pråligheter. Det var vanligt att man återanvände äldre inventarier som stomme och förenklade dem. I Spjutstorp kunde predikstolen och dopfunten återanvändas medan altarprydnaden bestod av ett enkelt kors till en början. Bänkarnas utformning har numera nästan en funkiskaraktär genom sin avskalade enkelhet och färgsättningen från 1950-talet. Det är svårt att se att inredningen är 150 år.

Koret är kanske den del av kyrkan som genomgått störst förändringen i kyrkan. Den målade textbandet över koret bör ha tillkommit vid 1900-talets början men har haft ett mer sirligt utseende, av jugendkaraktär, än det nuvarande breda bandet i bjärt röda färgtoner. Korskrankets nygotiska listverk togs bort vid 1900-talets mitt och ersattes av ett nytt krönparti med en bemålning som för tankarna till ett harlekinmönster. Vid samma tid fick altarmålningen av Per Hörberg sin placering på altaret. Idag utgör målningen en av kyrkans främsta inventarier. Senare har kyrkorummets vy mot öster kompletterats med ett himmelsblått valv och ett förgyllt kors. Det blåmålade valvet har viss förankring i 1800-talet men det finns inga uppgifter om att dessa skulle vara en rekonstruktion. Några bänkrader har också plockats bort längst fram i bänkkvarteren, vilket har inneburit korets yta har utökats. Förutom ändringarna i koret har kyrkorummet kompletterats med en orgelläktare i väster sedan kyrkan uppfördes vilket smälter väl ihop med den ursprungliga inredningen.

Även om förändringarna i kyrkorummet är relativt få är helhetsintrycket att kyrkorummets 1800-talskaraktär har förvanskats genom åren. Framför allt beror det på färgsättningen och korskrankets utformning som är mycket iögonfallande. Bortsett från en viss anakronism är kyrkorummet relativt enhetligt och harmoniskt genom sin enkla karaktär och färgsättning i några få färger. Bland kyrkans mest värdefulla inventarier bör nämnas den gamla kyrkklockan från 1438.

Att tänka på

- Utvändigt bör kyrkogårdens karaktärskapande element bevaras i form av trädkrans, mur, struktur och planläggning. Återlämnade gravvårdar ska stå kvar på kyrkogården.
- Kyrkans stomme är från 1800-talet men återanvända delar från den gamla kyrkan kan förekomma, framför allt i tornet. Vid putsreovering bör man uppmärksamma spår av äldre byggnadsdelar.
- Kyrkans yttre har genomgått få förändringar sedan uppförandet. Renovering bör utföras med traditionella metoder och i enlighet med befintligt utseende.
- Invändigt är kyrkans inredning välbevarad om än klädd i 1950-talets färgsättning. Byggnadsåret och 1950-talet utgör huvuddragen i kyrkans interiör och bör beaktas vid underhåll och eventuella reoveringar.

Skydd

Kyrkor och kyrkogårdar tillkomna före 1940 skyddas som kyrkligt kulturminne, enligt Kulturmiljölagens 4 kap.

Kyrkan och kyrkotomten ligger inom registrerad fornlämning Spjutstorp 11:1 och skyddas enligt 2 kap. kulturmiljölagen. Fornlämningen avser Spjutstorps gamla bytomt enligt äldre lantmäterikarta.

Källor

Underhållsplan för Spjutstorps kyrka, Ponnert Arkitekter AB, 2004.

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Riksantikvarieämbetet, 2008.

Skåne, Landskapets kyrkor, red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, 2015.

Orgelinventering, Spjutstorps kyrka, Anders Johnsson, Lunds stift 2016.

Internet:

Ortsrapport Spjutstorp, Tomelilla kommun 2002 framtaget av Regionmuseet Landsantikvarien i Skåne/ Websida:

https://www.tomelilla.se/fileadmin/tomelilla/public/Planer_och_program/Kulturmilj%C3%B6program/Kulturmilj%C3%B6program%20Spjutstorp.pdf

Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök, Websida:

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

Övriga uppgifter

Inventeringsdatum: 2018-10-11

Fältinventering: Kerstin Börjesson

Rapportsammanställning och foto: Kerstin Börjesson

Granskning: Maria Sträng

Färdigställd: 2018-10-25

